

Leidėjo žodis

Vienos serijos knygoms leisti įsteigta „Versmės“ leidykla nuo jos įsteigimo 1994 m. rengia ir leidžia tik „Lietuvos valsčių“ serijos lokalines monografijas, skiriamas Lietuvos tūkstantmečiui (1009–2009). Jau išleista 14 šios serijos monografijų, kurių bendra apimtis yra 15 400 knygų puslapių, o spaudai rengiama dar per 30 naujų serijos knygų (plačiau žr. www.versme.lt). Kadangi Lietuvoje būta daugiau nei 400 valsčių, tad visą seriją turėtų sudaryti irgi panašiai tiek tomų...

Siekdama aukštos knygų kokybės, iki 2006 m. imtinai „Versmės“ leidykla surengė 58 specialias skirtingų aprašomų vietovių tiriamąsias ekspedicijas, kuriose dalyvavo ir medžiagą rinko 1 148 jau išleistų ir dar rengiamų monografijų straipsnių ir studijų autoriai. Greta kitų mokslo sričių specialistų šiose ekspedicijose aktyviai dalyvauja ir savo straipsnius serijos monografijose skelbia archeologai mokslininkai dr. Gintautas Zabiela, prof. habil. dr. Mykolas Michelbertas, dr. Vykintas Vaitkevičius, dr. Linas Kvizikevičius, dr. Birutė Salatkienė, dr. Manvydas Vitkūnas, Julius Kanarskas ir kiti. Iš viso „Lietuvos valsčių“ serijai rašo per 90 mokslo vardus turinčių įvairių mokslo sričių autorių.

Pirmųjų „Lietuvos valsčių“ serijos monografijų pagrindą sudarė aprašomojo pobūdžio straipsniai. Į darbą įsitraukus mokslininkams, gausėjant tiriamųjų mokslinių straipsnių, kilo idėja suburti nepriklausomą autoritetinę monografijų serijos Mokslo darbų komisiją, sudarytą iš aukščiausios kvalifikacijos serijoje aprašomų dalykinių sričių specialistų, galinčių įvertinti serijai rašančių mokslininkų straipsnių kokybę ir mokslinę vertę. Nuoširdžiai dėkoju komisijos nariams akad. prof. habil. dr. Algirdui Gaigalui (gamta), dr. Artūriui Judženčiui (kalba), prof. habil. dr. Irenai Reginai Merkienei (etnologija, komisijos pirmininkė), prof. habil. dr. Stasiui Skrodeniui (tautosaka), akad. prof. habil. dr. Antanui Tylai (istorija), dr. Gintautui Zabielai (archeologija) už reiklumą ir atliekamą reikšmingą darbą. Tik šios komisijos aprobuoti straipsniai serijos knygose įvardijami ir pažymimi kaip moksliniai.

Pirmieji Mokslo darbų komisijos aprobuoti moksliniai straipsniai buvo išspausdinti serijos monografijoje „Seredžius“ (2003 m., iš viso 15 mokslinių straipsnių). Vėliau buvo skelbiami monografijose „Kvėdarna“ (2004 m., 6 moksl. str.), „Papilė“ I dalis (2004 m., 11 moksl. str.), „Tauragnai“ (2005 m., 4 moksl. str.), „Musninkai. Kernavė. Čiobiškis“ (2005 m., 7 moksl. str.), „Laukuva“ I dalis (2005 m., 10 moksl. str.), „Papilė“ II, III dalys (2006 m., 10 moksl. str.).

Leidyklos parengtų knygų išleidimo terminai labai priklauso nuo jų leidybos finansavimo. Kadangi „Lietuvos valsčių“ serijos istorijos ir etninės kultūros knygų rengimo ir leidybos veikla yra nepelninga, t. y. iš parduodamų serijos knygų gautomis pajamomis jų rengimo ir leidybos išlaidų nepadengia ir nuolatos reikalauja papildomos neatlygintinos paramos, o vyriausybės institucijos serijos monografijų rengimo ir leidybos sistemiskai neremia ir aprašomų vietovių savivaldybės tik iš dalies prisideda ir pačios rūpinasi savo vietovių serijos knygų finansavimu, leidyklos vykdoma rėmėjų ir finansavimo šaltinių paieška bei knygoms paremti ir išleisti reikalingų lėšų sukaupimo procesas užtrunka ir yra labai neapibrėžtas. Dėl nuolatinio lėšų stygiaus spaudai parengtų serijos knygų spausdinimas nusikelia, vėluoja, todėl „Versmės“ leidykla, siekdama, kad monografijoms parašyti mokslo darbai kuo grei-

čiau pasiektų skaitytoją bei patektų į mokslinę apyvartą, ėmėsi iniciatyvos savo lėšomis leisti iš gamtos, archeologijos, istorijos, etninės kultūros, kalbos, tautosakos, sociologijos atskirų dalykinių dalių susidedantį lokalinių tyrimų mokslo darbų rinkinį „Lietuvos lokaliniai tyrimai“, kuriame būtų spausdinami „Lietuvos valsčių“ serijai parašyti moksliniai straipsniai. Siekiame, kad nuo straipsnių parašymo ir pateikimo Mokslo darbų komisijai iki jų išspausdinimo rinkinyje praeitų ne daugiau kaip vieneri metai.

„Lietuvos lokalinių tyrimų“ rinkinį pradėjome 2002–2005 metais parašytų gamtos srities mokslinių straipsnių rinkinio tomo išleidimu (2006 08 11), nes šios tomo vyriausiajam redaktoriui akad. Algirdui Gaigalui, talkinamam nenuilstančios redaktorės Vidos Girininkienės, pavyko greičiausiai parengti savo mokslo srities straipsnių rinkinio dalį.

Nuoširdžiai dėkoju šio – antrojo – rinkinio tomo „Archeologija“ vyriausiajam redaktoriui archeologui dr. Gintautui Zabelai už iniciatyvą, profesionalumą, atkaklumą ir darbštumą rengiant šį leidinį.

Manau, kad „Lietuvos lokalinių tyrimų“ rinkinyje vienoje vietoje sukaupti įvairių Lietuvos vietovių moksliniai lokaliniai tyrimai padės ne tik bendrame Europos ir pasaulio kontekste giliau pažinti savo vardo tūkstantmetį mininčią, bet vis dar gerai nepažintą Lietuvą, tačiau bus panaudoti ir tolimesniuose darbuose. Tikiuosi, kad šis privačių asmenų iniciatyva ir lėšomis rengiamas mokslinių straipsnių rinkinys sulauks valstybės ir mokslo institucijų dėmesio, įvertinimo ir palaikymo, o jo dalių leidimas laiku ir sistemingai bus paskata mokslininkams aktyviau imtis krašto lokalinių tyrimų bei rašyti „Lietuvos valsčių“ serijai.

Maloniai laukdami skaitytojų pastabų ir pasiūlymų viliamės, kad „Lietuvos lokalinių tyrimų“ rinkinys ras savo vietą, bus reikalingas bendroje lokalinių tyrimų mokslinėje erdvėje.

Informuojame, kad šią ir kitas „Lietuvos lokalinių tyrimų“ rinkinio dalis bei spaudai parengtus „Lietuvos valsčių“ serijos mokslinius straipsnius jau galima rasti ir specialioje visatekstėje interneto svetainėje www.llt.lt.

*Petras Jonušas,
„Lietuvos valsčių“ serijos ir rinkinio
„Lietuvos lokaliniai tyrimai“ leidėjas
Vilnius, 2007 03 15*